

**ОЗНАКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ
СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ**

У сучасному глобалізованому суспільстві вміння розмовляти іноземною мовою є необхідністю. Людина, яка досконало володіє іноземною мовою, повинна вміти говорити на будь-яку тему в будь-якій ситуації. Однак навіть після вивчення іншої мови протягом багатьох років, студенти часто так і не досягають такого рівня і відчувають труднощі у висловлюванні. Причини постійних труднощів у спілкуванні іншою мовою можуть включати проблеми з вимовою, відсутність знань про фактичне використання ідіоматичних виразів і сленгу, висловлювань доречних в певній ситуації тощо. Неважливо, наскільки добре людина знає граматику мови, якщо вона не знає, як нею потрібно користуватися для успішного спілкування, або як люди використовують її в рідному середовищі.

Термін «соціолінгвістична компетенція» належить до трьох систем аналізу комунікативної компетенції: Гаймса (1972), Канале і Суейна (1980) і Бахмана (1990). Згідно з Гаймсом, набуття мовної компетенції передбачає більше, ніж просто мовну форму (граматично правильні речення), але й усвідомлення використання мови в різних контекстах, наприклад, знання, коли і де використовувати речення. Соціолінгвістична компетенція допомагає вміло підібрати слова відповідні для певної аудиторії та ситуації, щоб отримати бажаний ефект. Без цієї здатності навіть найдосконаліші граматичні висловлювання можуть передати значення зовсім відмінне від того, яке мав на увазі мовець [1, с. 237]. Одним із факторів, який ускладнює набуття соціолінгвістичної компетенції, є велика кількість відмінностей у культурних

правилах мовлення: те, що доречно сказати в одній культурі, може бути абсолютно недоречним в іншій, навіть при однаковій мовленнєвій ситуації.

Особливо важливим у вихованні майбутніх фахівців сфери міжкультурної комунікації через навчання мови є зосередження уваги не лише на культурних відмінностях у звичаях і поведінці між національною чи етнічною культурою та рідною культурою, а й привертання уваги студентів до відмінностей у використанні, наприклад, англійської мови людьми з різних культур, які використовують її як *lingua franca*, тобто розвивати соціолінгвістичні компетенції. Іноземна мова повністю втрачає свій соціокультурний вимір, коли студенти, які нею розмовляють, не використовують відповідні вирази, пов'язані з автентичним спілкуванням певної групи носіїв мови, а послуговуються спрощеною міжмовною характеристикою поверхового спілкування [2, с. 65–66].

Ознаками соціолінгвістичної компетентності є сформованість здатності особи ефективно використовувати мову і виявляти глибоке розуміння соціокультурного контексту, в якому вона функціонує, будувати ефективне спілкування з представниками різних культур, з розумінням й прийняттям ставитися до відмінностей у мовних звичках, нормах і виразах, адаптуватись до нових соціокультурних середовищ.

Культурний контекст відіграє надзвичайно важливу роль у точному вираженні значення. Інші контекстуальні фактори, такі як час, коли виголошується висловлювання, ситуація (наприклад, порівняйте розмову в залі суду з розмовою людей, які їдять у *McDonald's*) та учасники (враховуючи такі фактори, як соціальний статус, стать і вік) впливають на мову. Висловлювання може бути граматично правильним, але потрібно знати, чи підходить воно до такого контексту чи ні. [3, с. 8] Отже, до ознак сформованості соціолінгвістичної компетентності фахівців сфери міжкультурної комунікації учені відносять оволодіння уміннями організації й реалізації мовних транзакцій із застосуванням найбільш доцільних способів якнайкращого використання для розуміння думок інших та вираження

власних суджень залежно від умов мовного акту: ситуації, комунікативних цілей і намірів мовця, а також для врахування соціальних і культурних правил та особливостей позамовної поведінки [4, с. 231].

До особливостей соціолінгвістичної компетентності майбутніх фахівців сфери МК належать: опанування здобувачами освіти «клішевих» виразів, доцільних до використання у мовленнєвих актах у межах міжкультурної взаємодії; розуміння специфіки менталітету, національного та бізнес-етикету, особливостей психології мовців у міжкультурному просторі, здатність й готовність здобувачів освіти до реалізації ефективних мовленнєвих актів у міжкультурній взаємодії у професійній сфері [4, с. 232].

Можна стверджувати, що основною особливістю соціолінгвістичної компетентності є її зорієнтованість на формування у здобувачів освіти у сфері міжкультурної комунікації здатності адаптуватися до умов спілкування у полікультурному середовищі, проявляти розуміння й толерантне ставлення до відмінних від власне національної традиції параметрів мовленнєвої поведінки, міжособистісних комунікацій. Саме завдяки високій адаптивності учасників професійних комунікацій у міжкультурному просторі досягається продуктивність спілкування, дотримання усіх можливих етичних норм, урахування національних, культурних, соціально-статусних ознак партнерів комунікативної взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Subandowo D. A Detailed Overview on Sociolinguistic Competence in Pedagogical Applications. *International Journal of Humanity Studies*. 2022. Vol. 5, No. 2. P. 237–245.
2. Niżegorodcew A. 2004 Kształcenie kompetencji socjokulturowej nauczycieli a nauczanie języka angielskiego jako języka międzynarodowej komunikacji. *Neofilolog*. 2004. T. 24. S. 63–68.
3. MizneC. A. Teaching Sociolinguistic Competence in the ESL Classroom. Senior ThesisProjects, 1997. 69 p.
4. Коробка О.В. Формування соціолінгвістичної компетентності здобувачів освіти в умовах війни в Україні. *Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень*: матеріали V Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 24 лютого, 2023 р. / Міжнар. центр наукових досліджень. Вінниця : Європейська наукова платформа, 2023. С. 230–232.